

กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0

Developing Strategies of Public Libraries in Sisaket

Province toward Thailand 4.0

อนันศักดิ์ พวงอก¹

Anansak Phuangok

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

Received: November 19, 2019

Revised: July 10, 2020

Accepted: August 18, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ และ 2) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0 คือ ต้องปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความทันสมัย ติดตั้งเครื่องปรับอากาศเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ควรให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอด 7 วัน ควรมีนวัตกรรมใหม่ๆ มาให้บริการ มีการจัดกิจกรรมใหม่ๆ ที่หลากหลายและเข้าถึงคนทุกเพศทุกวัย ควรเพิ่มความหลากหลายและความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ และควรเน้นทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ห้องสมุดประชาชน, ประเทศไทย 4.0

Abstract

This research aimed to 1) study the current conditions, demands and expectations of users of public libraries in Sisaket Province, and 2) study developing strategies of public libraries in Sisaket Province toward Thailand 4.0. The results were as follows: The developing strategies of public libraries in Sisaket Province toward Thailand 4.0 were to modernize the buildings, install air conditioners in order to be suitable for learning service. In addition, the libraries should be able to service 24 hours a day, 7 days a week. It should provide new innovations. Several activities should also be provided and be accessible to people of all ages and genders. Various and modern kinds of information resources should be added into the libraries focusing on electronic information resources.

Keywords: strategy, public library, Thailand 4.0

บทนำ

ในการก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0 คนไทยจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์ ซึ่งหมายถึงการพัฒนาบุคคลให้มีทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและเป็นภูมิคุ้มกันผลกระทบทั้งหลายที่มาจากภายนอก (Gratton & Ghoshal, 2003) ซึ่งสามารถสร้างได้จากการเป็นบุคคลที่มีความรู้ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนและประเทศชาติมีความเข้มแข็ง มีรายได้ พึ่งพาตนเองได้ ซึ่งการที่จะไปถึงจุดนั้นได้ประชาชนและชุมชนควรต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในสังคม

นอกเหนือจากประเทศไทยจะมีนโยบายในการก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0 แล้ว จังหวัดศรีสะเกษซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรเกินจำนวน 1 ล้านคน

(1,468,798 คน) และมากเป็นอันดับ 8 ของประเทศ (National Statistical Office, 2015) ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการเกษตรหลายประการ ในการพัฒนาร่วมกับประชาชน จึงเน้นความสอดคล้องเชื่อมโยงกับการทำมาหากินและการผลิตสินค้าเกษตรแบบดั้งเดิมที่เน้นใช้แรงงานคนมากกว่าเครื่องจักรตามวิถีชีวิตชาวศรีสะเกษ แต่เพิ่มทักษะและมูลค่าให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดมากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความสุข โดยจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ซึ่งการใช้เครื่องมือดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการพัฒนาจังหวัดที่มุ่งไปสู่เป้าประสงค์สุดท้าย เพื่อให้ “ชาวศรีสะเกษ กินอิ่ม นอนอุ่น ทุนมี หนี้หมด” และมีศักยภาพทุนมนุษย์ที่เพียงพอ

การที่จะพัฒนาคนให้มีศักยภาพทุนมนุษย์รวมทั้งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้นั้น แหล่งเรียนรู้ในชุมชนถือว่ามีส่วนสำคัญในการที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชนได้อ่านหนังสือศึกษาค้นคว้าความรู้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชนมากที่สุดก็คือ “ห้องสมุดประชาชน” ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้อันทรงคุณค่าของท้องถิ่น เป็นแหล่งพัฒนาบุคคลและสังคม ทั้งด้านการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ การส่งเสริมการรู้สารสนเทศ การส่งเสริมการเป็นพลเมืองดี การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานความรู้ (Polsonghkhro, 2009: 135) การมีห้องสมุดประชาชนที่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของประชาชนอย่างแท้จริงจะเป็นการดึงดูดให้ประชาชนทุกช่วงวัย ทุกสาขาอาชีพหันมาสนใจการอ่านหนังสือ รักการอ่าน มีความรู้เพิ่มขึ้น สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่ตัวเองได้ เนื่องจากบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอด ขยกระดับคุณภาพชีวิตไปสู่พลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป ซึ่งจะตอบโจทย์การก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0 ได้

แต่จากการศึกษาเกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า ผลการดำเนินงานยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดประชาชน โดยเฉพาะด้านงบประมาณและการเงิน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบุคลากร ด้านสิ่งพิมพ์ ด้านบริการ

ด้านครุภัณฑ์ ด้านอาคารสถานที่ และด้านสภาพแวดล้อม (Polsonghro, 2009: 135) และจากการศึกษาปัจจัยและแรงจูงใจในการเข้าใช้บริการห้องสมุดประชาชนในจังหวัด ศรีสะเกษ (Nantakarn, 2016) พบว่า ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษยังประสบ ปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะความทันสมัยของสถานที่ การเชื่อมโยงเครือข่าย อินเทอร์เน็ต การบริการที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าใช้บริการ จึงเป็น การยากที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนได้ เนื่องจากประชาชนไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของห้องสมุดซึ่งขัดแย้งกับนโยบายการพัฒนาประเทศของ รัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์จังหวัดศรีสะเกษ ที่มุ่งเน้นให้คนมีความรู้และภูมิปัญญาในอันที่จะพัฒนาตนเองและประเทศชาติ จาก ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างความ ต้องการและความคาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงของห้องสมุดประชาชน เพื่อหากลยุทธ์ การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยที่ได้จะส่งผลให้จังหวัด ศรีสะเกษมีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ตอบโจทย์การ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ได้อย่างภาคภูมิใจและเกิด ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ต่อห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัด ศรีสะเกษสู่ ประเทศไทย 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนจังหวัดศรีสะเกษสู่ ประเทศไทย 4.0 ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการวิจัย คือ ห้องสมุดประชาชน สังกัดสำนักงาน

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย ห้องสมุดประชาชนอำเภอขุขันธ์ ห้องสมุดประชาชนอำเภอยุพือ และห้องสมุดประชาชนอำเภอโนนคูณ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970 : 607-610) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 310 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95
2. ใช้วิธีการแบ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนแบบชั้นภูมิ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (ตารางที่ 1)
3. ประชากรที่ไม่ถูกเลือก จะนำมาใช้เป็นกลุ่ม Try-out

ตารางที่ 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชน ในจังหวัดศรีสะเกษ

ห้องสมุดประชาชนอำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. ขุขันธ์	782	136
2. โนนคูณ	485	100
3. ยุพือ	326	74
รวม	1,593	310

สำหรับในการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 คน บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 คน และผู้ให้บริการจำนวน 15 คน เพื่อตรวจสอบข้อมูล 3 เสา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ใช้กับผู้ให้บริการห้องสมุดประชาชนจำนวน 310 คน เนื้อหาของแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) สภาพปัจจุบันของห้องสมุดประชาชนใน จังหวัดศรีสะเกษ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริการ ด้าน ทรัพยากรสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ความต้องการและความ คาดหวังของผู้ให้บริการห้องสมุดประชาชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้าน บุคลากร ด้านการบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้กับ 1) ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 คน 2) บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 คน 3) ผู้ให้บริการห้องสมุดประชาชนจำนวน 15 คน เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ได้แก่กลยุทธ์ ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ มี 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1) สภาพปัจจุบันของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคาร สถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ส่วนที่ 2) ความต้องการและความคาดหวังต่อห้องสมุดประชาชนใน จังหวัดศรีสะเกษ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนที่ 3) การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา ภัยคุกคาม (SWOT) ของห้องสมุดประชาชนในจังหวัด ศรีสะเกษ ส่วนที่ 4) กลยุทธ์ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จะนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ โดยการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำผลที่ได้มาแปลและสรุปผลดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าใช้บริการห้องสมุดประชาชนจังหวัดศรีสะเกษ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำมาสรุปภาพรวมโดยการพรรณนาวิเคราะห์ นำไปสู่การจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.00) มีอายุระหว่าง 41-60 ปี (ร้อยละ 36.13) ส่วนใหญ่มีอาชีพอื่น ๆ (ร้อยละ 50.01) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		ห้องสมุดอำเภอ ชุมชน (ร้อยละ)	ห้องสมุด อำเภอพยุห์ (ร้อยละ)	ห้องสมุด อำเภอโนน คูณ (ร้อยละ)	รวม (ร้อยละ)
เพศ	ชาย	18.68	13.32	8.00	40.00
	หญิง	25.19	19.66	18.00	60.00
อายุ	ไม่เกิน 20 ปี	10.76	5.43	8.33	24.52
	21-40 ปี	11.34	9.00	4.82	25.16
	41-60 ปี	13.90	16.12	6.11	36.13
	61 ปีขึ้นไป	7.87	1.71	4.61	14.19

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานภาพ		ห้องสมุด	ห้องสมุด	ห้องสมุด	รวม
		อำเภอ	อำเภอ	อำเภอโนนคูณ	(ร้อยละ)
		ชุมชน	พยุห์	(ร้อยละ)	
		(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
อาชีพหลัก	นักเรียน / นักศึกษา	9.87	3.23	7.22	20.32
	เกษตรกร	7.56	4.08	3.84	15.48
	รับจ้าง	5.88	7.14	1.17	14.19
	ทั่วไป				
	อื่น ๆ	20.56	17.81	11.64	50.01

2. สภาพปัจจุบันของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันด้านอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยรวมระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.82$) ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดมีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X}=3.96$) ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันด้านการบริการ พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันด้านทรัพยากรสารสนเทศพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมระดับน้อย ($\bar{X}=2.29$) ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.63$) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านอาคารสถานที่	2.82	0.93	ปานกลาง
ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ห้องสมุด	3.96	0.78	มาก
ด้านการบริการ	3.53	0.88	มาก
ด้านทรัพยากรสารสนเทศ	2.29	0.91	น้อย
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	2.63	0.91	ปานกลาง
รวม	3.05	0.88	ปานกลาง

3. ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความต้องการและความคาดหวังด้านอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดมีค่าเฉลี่ยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการบริการมีค่าเฉลี่ยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)

4. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT) พบว่าห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษมีจุดแข็ง (Strengths) คือ มีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ลงพื้นที่ใกล้ชิดกับประชาชน ชื่อของห้องสมุดประชาชนที่แสดงให้เห็นว่าเป็นห้องสมุดสำหรับคนทุกเพศทุกวัยทุกสาขาอาชีพ มีมุม มสธ ให้บริการ ส่งเสริมให้ผู้เข้าใช้บริการมากขึ้น

จากการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) ของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษพบว่า พื้นที่คับแคบ เก่า ทำให้พัฒนาได้ยาก งบประมาณที่ได้รับน้อยมาก ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ช้าและยากที่จะทำให้ทันสมัย บุคลากรมีจำนวนน้อย ได้รับ

เงินเดือนไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ ขาดโอกาสในการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ทรัพยากรสารสนเทศเก่า ล้าสมัย และมีจำนวนไม่เพียงพอต่อประชาชนที่มาใช้บริการ อากาศร้อน เนื่องจากไม่มีเครื่องปรับอากาศ ตลอดจนสภาพแวดล้อมและการจัดห้องสมุดไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนหลากหลายวัย

จากการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษพบว่า สถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับที่ว่าการอำเภอ สะดวกสำหรับประชาชนที่มาติดต่อราชการ หรือนักเรียนที่เข้ามาเรียนในตัวอำเภอ มีการลงไปทำกิจกรรมกับชุมชน มีโอกาสได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้

จากการวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) ของห้องสมุดประชาชนจังหวัดศรีสะเกษพบว่า สัญญาณอินเทอร์เน็ตหรือสัญญาณไวไฟที่ล่าช้ากว่าบริษัทเอกชน หนังสือมีน้อยและไม่หลากหลายเท่ากับห้องสมุดโรงเรียน ในตัวอำเภอมิห้างสรรพสินค้าหรือร้านสะดวกซื้อที่นำสินค้าตื่นใจมากกว่า ทำให้ดึงดูดคนไปได้มากกว่า รูปแบบการอ่านหนังสือของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนไป คนไม่ค่อยอ่านหนังสือแต่นิยมใช้สมาร์ทโฟนมากขึ้น

5. กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0 มีข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่

ต้องปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความทันสมัย จัดตั้งเครื่องปรับอากาศเพื่อให้มีอากาศเย็นน่า เหมาะสมกับการเข้าใช้บริการเพื่อการเรียนรู้ ควรตกแต่งให้มีสีสันและรูปแบบที่ทันสมัย มีมุมให้บริการที่หลากหลาย มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีอาหารว่างเครื่องดื่มเย็นๆ ให้บริการ ขยายเวลาในการเปิดให้บริการมากขึ้นเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน และไม่ควรมีแค่สถานที่ในการอ่านหนังสือ แต่เป็นสถานที่นัดพบของประชาชน ที่สามารถมานั่งพูดคุยกันได้ตลอดเวลา หรือเป็นที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชนคล้ายๆ ร้านกาแฟ ร้านอาหาร หรือห้างสรรพสินค้า ควรมีป้ายดิจิทัลทดแทนแบบเก่าที่ล้าสมัย

2. ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

บุคลากรควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านห้องสมุดเป็นอย่างดี ควรมีวุฒิการศึกษาตรงกับสาขาวิชาชีพที่เรียนมา ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรที่ให้บริการมากกว่านี้ บุคลากรควรได้รับการอบรมความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาหรือการไปศึกษาดูงานยังห้องสมุดที่มีความทันสมัย เช่น ห้องสมุดในต่างประเทศ เพื่อให้มีความทันสมัยทันเหตุการณ์และนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาห้องสมุดให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ควรแต่งกายให้สวยงามดึงดูดใจผู้เข้าใช้บริการเช่นเดียวกับพนักงานในห้างสรรพสินค้า ควรมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสืบค้นข้อมูลที่คล่องแคล่วสามารถให้คำแนะนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี

3. ด้านการบริการ

ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ให้มากขึ้น มีการให้บริการที่เป็นมิตรกับผู้ใช้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ห้องสมุดควรให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอด 7 วัน เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา ดังนั้นห้องสมุดต้องทำเว็บไซต์ของห้องสมุดหรือเครือข่ายออนไลน์ ที่จะช่วยให้ประชาชนสืบค้นข้อมูล ทำการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสาร และตอบคำถามแก่ผู้ใช้บริการได้ตลอดเวลา ควรมีนวัตกรรมใหม่ๆ มาให้บริการ มีเครื่องยืมคืนอัตโนมัติที่สามารถยืมคืนด้วยตนเองได้ มีการจัดกิจกรรมใหม่ๆ ที่หลากหลายและเข้าถึงคนทุกเพศทุกวัย

4. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

ควรเพิ่มความหลากหลายและทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ อาจจะไม่จำเป็นต้องซื้อหนังสือมากขึ้น แต่ให้เน้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) นิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-journal) หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (e-newspaper) ให้มากขึ้น ส่วนที่เป็นมุม มสธ. ควรเปลี่ยนให้ประชาชนได้เรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตหรือจอทีวี

5. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ควรมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้บริการภายในห้องสมุด เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารส่วนตัวในการสืบค้นข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถให้ประชาชนเข้าถึงสารสนเทศจากที่บ้าน ได้โดยไม่ต้องเดินทางมาที่ห้องสมุด เหมือนกับการซื้อของออนไลน์ ควรมีปากกาอัจฉริยะพูดได้ซึ่งเหมาะกับเด็กวัยเรียนรู้ที่ต้องการเรียนด้านภาษา ห้องสมุดควรใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติแบบเดียวกันทั่วทั้งจังหวัด

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ

พบว่าผู้ให้บริการให้คะแนนน้อยที่สุด คือ มีทรัพยากรสารสนเทศ

อิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-book e-journal e-newspaper ฯลฯ ได้คะแนนเฉลี่ย 1.80 อยู่ในระดับน้อย จากผลการวิจัยที่พบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าใช้บริการส่วนใหญ่ยังมองว่าห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษยังมีสภาพทั่วไปที่ไม่ค่อยทันสมัยนัก โดยเฉพาะด้านทรัพยากรสารสนเทศที่ยังขาดทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-book e-journal หรือ e-newspaper ซึ่งเป็นสิ่งที่คนยุคใหม่ต้องการใช้เพื่อสืบค้นสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทันสมัย ดังนั้นห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษจึงอาจจะต้องเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และผู้ให้บริการยังพบว่าตัวอาคารค่อนข้างเก่า ล้าสมัย ไม่ทันกับยุคประเทศไทย 4.0 สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้เนื่องจากสภาพอากาศในประเทศไทยส่วนใหญ่จะร้อนมาก ในขณะที่ห้องสมุดไม่มีเครื่องปรับอากาศ ซึ่งก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ห้องสมุดไม่สามารถดึงดูดใจประชาชนให้เข้ามาใช้บริการได้เป็นจำนวนมาก และห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรี

สะเทยยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ต้องการการปรับปรุงพัฒนาให้ก้าวเข้าสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ให้ทัน เนื่องจากปัจจุบันห้องสมุดที่เป็นพื้นที่วิจัยทั้ง 3 แห่งยังมีสภาพที่เก่าล้าสมัย ไม่ตอบโจทย์คนยุคใหม่ พื้นที่ที่คับแคบเกินไปจนเป็นอุปสรรคให้การบริหารจัดการหรือจัดพื้นที่อำนวยความสะดวกเป็นไปได้ยาก ส่งผลให้สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในขณะที่เดียวกันกับที่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ร้านสะดวกซื้อ หรือร้านกาแฟได้เข้ามาเปิดให้บริการในตัวอำเภอเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สถานที่เหล่านี้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้มากกว่า คนยุคใหม่สามารถนั่งได้ทั้งวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sherman (2016: 316-324) ที่พบว่าการออกแบบพื้นที่ภายในห้องสมุดให้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดและอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมของคนยุคใหม่มักจะใช้สมาร์ตโฟนในการสื่อสาร การค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ดังนั้น เขาชนคนรุ่นใหม่ หรือคนวัยทำงานทั่วไปจึงนิยมถือสมาร์ตโฟนเพียงเครื่องเดียวเข้าไปนั่งในร้านกาแฟที่มีสภาพอากาศเย็นฉ่ำเพื่อสืบค้นข้อมูล เนื่องจากร้านกาแฟเหล่านั้นมีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ อีกทั้งให้บริการสัญญาณ Wi-Fi ฟรีอีกด้วย จึงเป็นเรื่องปกติที่คนยุคใหม่จะนิยมเข้าไปนั่งในร้านกาแฟมากกว่าการเข้าห้องสมุดประชาชนที่มีสภาพอากาศร้อน ไม่มีอาหารเครื่องดื่มไว้บริการ และมีข้อจำกัดมากมาย

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของผู้วิจัยที่พบในระหว่างการเก็บข้อมูลวิจัยก็คือ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนเดิม ๆ ที่เคยเข้าใช้บริการแล้ว เช่น แม่บ้านที่มีเวลาว่าง ข้าราชการในสำนักงานที่ต้องการอ่านหนังสือหรือค้นคว้าเพิ่มเติม นักเรียนที่จับกลุ่มเพื่อรอรถกลับบ้านหรือรอผู้ปกครอง แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดยังไม่สามารถประชาสัมพันธ์ตัวเอง หรือดึงดูดใจผู้ใช้กลุ่มใหม่ๆ ให้อยากเข้ามาใช้บริการได้เท่าที่ควร อาจจะเนื่องด้วยภาพลักษณ์ของห้องสมุดประชาชนที่ยังไม่มีอะไรชวนให้น่าตื่นตาตื่นใจ ทรัพยากรสารสนเทศที่เก่าและล้าสมัย อาคารสถานที่ที่คับแคบ การตกแต่งห้องสมุดที่ไม่มีความทันสมัยเท่าใดนัก การที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ตลอดจนไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ยังมองว่าห้องสมุดไม่มีอะไร ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วห้องสมุดประชาชนถือเป็นแหล่งชุมทรัพย์ทางปัญญาที่อยู่กลางเมือง แต่ห้องสมุดประชาชนต้องนำไปคิดเป็นโจทย์ว่าจะทำอย่างไรจะดึงดูดใจผู้ใช้ใหม่ๆ ให้เข้ามาใช้บริการห้องสมุดได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Khunprom (2012 : 95-99) ที่พบว่าสภาพปัญหาและความต้องการด้านอาคารสถานที่และบรรยากาศอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งควรมีการปรับปรุงทัศนับรรยากาศภายในห้องสมุด การให้บริการ สร้างทีมงานเชิงรุก และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

2. กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0

กลยุทธ์การพัฒนาห้องสมุดประชาชนจังหวัดศรีสะเกษสู่ประเทศไทย 4.0 นั้น ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษจะต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กันทุกด้าน ทั้งด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ด้านการบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผลการวิจัยที่พบต่างก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ อยากให้ห้องสมุดมีความทันสมัยขึ้นทุกด้านเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการยุคใหม่ที่ต้องการความสะดวก รวดเร็วในการสืบค้นข้อมูล และมีความผ่อนคลายในการเข้าใช้บริการ ดังนั้น หากห้องสมุดประชาชนต้องการที่จะพัฒนาด้านอาคารสถานที่เพื่อดึงดูดประชาชนให้เข้ามาค้นคว้าหาความรู้ด้วยการอ่านหนังสือ นั้น รัฐบาลจะต้องมีงบประมาณในการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เพื่อให้มีอากาศเย็นสบายและสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่นเดียวกับร้านกาแฟหรือร้านอาหารหรือห้างสรรพสินค้าที่คนยุคใหม่ชอบเข้าไปใช้บริการและสามารถอยู่ได้ทั้งวัน และควรขยายเวลาเปิดบริการตลอด 7 วัน 24 ชั่วโมง นอกจากนั้นห้องสมุดควรจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมาให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่คิดค่าบริการ แม้ปัจจุบันจะมีอินเทอร์เน็ตประชารัฐให้บริการ แต่ห้องสมุดต้องให้บริการด้วยความเร็วสูงสุดเพื่อให้ประชาชนสามารถสืบค้นสารสนเทศได้อย่างรวดเร็วหรือ

ดาวน์โหลดทุกอย่างที่ต้องการได้ด้วยสมาร์ทโฟน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Thiele (2016 : 183-190) ที่พบว่ารัฐบาลของมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin State) ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่ห้องสมุดประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้เข้าถึงสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล นอกจากนี้ห้องสมุดต้องจัดหางบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศใหม่ๆ มาให้บริการอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นรูปแบบสิ่งพิมพ์หรืออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนทุกเพศทุกวัย อย่างไรก็ตามควรเน้นสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น ในด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ห้องสมุดควรส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมให้แก่บรรณารักษ์ โดยจัดส่งไปอบรมเพื่อให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ การไปศึกษาดูงานยังห้องสมุดอื่นๆ ที่มีความทันสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนั้นบรรณารักษ์ต้องติดตามเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ และให้บริการแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและเต็มใจซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านอาคารสถานที่ ห้องสมุดต้องมีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการเรียนรู้ ควรตกแต่งด้วยสีอันและรูปแบบที่ทันสมัย สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ควรจัดหามุมเล็กๆ ไว้บริการอาหารและเครื่องดื่ม และควรมีป้ายดิจิทัลทดแทนป้ายแบบเก่า

ด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรให้มากกว่านี้ การแต่งกายควรให้สวยงาม สดใส ทันสมัย บุคลากรควรได้รับการอบรมความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ควรมีการไปศึกษาดูงานยังห้องสมุดอื่นๆ ที่ทันสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และที่สำคัญที่สุดควรมีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและติดตามข่าวสารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ อยู่เสมอ

ด้านการบริการ ห้องสมุดควรขยายเวลาเปิดบริการเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของคนยุคใหม่ ควรมีเว็บไซต์หรือเครือข่ายออนไลน์ที่สามารถประชาสัมพันธ์ พุดคุย แนะนำ ตอบคำถามผู้ใช้ได้ตลอดเวลา ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงคนทุกเพศทุกวัย

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ควรเพิ่มความหลากหลายและทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ โดยเน้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-journal) หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (e-newspaper) ให้มากขึ้น

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้บริการภายในห้องสมุด ควรเน้นให้ความรู้แก่ประชาชนให้สามารถใช้เครื่องมือสื่อสารส่วนตัวในการสืบค้นข้อมูล ได้ทุกที่ทุกเวลา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาพลักษณ์ของห้องสมุดประชาชน เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ห้องสมุดประชาชนมีความทันสมัย เข้าถึงคนยุคใหม่ และเป็นสถานที่ที่ผู้คนนึกถึงเป็นลำดับต้นๆ เมื่อต้องการแสวงหาความรู้
2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในห้องสมุดประชาชน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรในการให้บริการสารสนเทศแก่คนยุคใหม่ ตอบสนองการพัฒนาประเทศไทยในยุค 4.0

References

- Gratton, L. & Ghoshal, S. (2003). Managing personal human capital. *European Management Journal*, 21(1), 1-10.
- Khunprom, S. (2012). *Development of Phayakkhaphumphisai public library Mahasarakham province*. (A Thesis submitted in fulfillment of the requirements for the degree of Master of Education). Mahasarakham: Mahasarakham Rajabhat University. [in Thai]

- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Nantakarn, P. (2016). *Factors in accessing public library services of Sisaket province*. Sisaket: Sisaket Rajabhat University. [in Thai]
- National Statistical Office. (2015). *Sisaket province population update*. Retrieved on 20 May 2018 from [content&view=article&id=368:2017-05-05-03-58-09&catid=105:2012-01-09-07-07-4](#) [in Thai]
- Polsongkro, N. (2013). Community service of public library in Nakhon Pathom province. *Ramkhamhaeng*, 26(2), 135-143. [in Thai]
- Sherman, J. (2016). *Reading infrastructures in the contemporary city: A study of three public libraries in Sydney* (A thesis submitted in fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy Institute for culture and society). Sydney University of Western Sydney.
- Thiele, J. (2016). *Information access in rural areas of the United States: The public library's role in the digital divide and the implications of differing state funding models*. (A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Information Studies). Milwaukee: The University of Wisconsin-Milwaukee.

Author

Assistant Professor Dr. Anansak Phuangok

Library and Information Science Program, Faculty of

Humanities and Social Sciences

Sisaket Rajabhat University 319 Tambon Pho, Muang District,

Sisaket Province 33000

Tel: 095-6129690 Email: Anansakjub@gmail.com